

**ZAMONAVIY BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHISI: KASBIY KOMPETENTLIK
VA INNOVATSION YONDASHUVLAR****Axmedov Azham Abdurashid o'g'li****Iqtisodiyot va pedagogika universiteti boshlang'ich ta'lim****4-kurs 234-22-guruh talabasi****<https://doi.org/10.5281/zenodo.18857661>****Annotatsiya.**

Ushbu maqolada global o'zgarishlar davrida boshlang'ich sinf o'qituvchisiga qo'yiladigan yangi talablar, uning kasbiy mahorati va shaxsiy sifatleri tahlil qilinadi. Ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalar va interfaol metodlarning o'rni, shuningdek, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi psixologik muloqot masalalari yoritilgan.

Kalit so'zlar:

Boshlang'ich ta'lim, zamonaviy o'qituvchi, kasbiy kompetentlik, raqamli savodxonlik, interfaol metodlar, emotsional intellekt, ta'lim sifati.

KIRISH.

Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida ta'lim tizimini tubdan isloh qilish, ayniqsa, boshlang'ich ta'lim sifatini xalqaro standartlar darajasiga ko'tarish ustuvor vazifa etib belgilangan. Boshlang'ich sinf o'quvchisi uchun maktab shunchaki bilim maskani emas, balki hayotiy ko'nikmalar shakllanadigan ilk muhitdir. Shu sababli, bu davrda bolaga rahbarlik qiluvchi o'qituvchi shaxsi hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Zamonaviy boshlang'ich sinf o'qituvchisi endilikda tayyor bilimlarni shunchaki o'quvchi xotirasiga joylovchi shaxs emas, balki ularni mustaqil bilim olishga yo'naltiruvchi moderator va fasilitatordir. Bu maqolada biz zamonaviy pedagogning qiyofasi qanday bo'lishi kerakligi va uning faoliyatidagi yangicha yondashuvlarni ko'rib chiqamiz.

Asosiy qism.**ZAMONAVIY O'QITUVCHINING KASBIY KOMPETENTLIGI.**

Kasbiy kompetentlik – bu o'qituvchining faqat o'z fanini bilishi emas, balki murakkab pedagogik vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qila olish qobiliyatidir. Boshlang'ich sinf o'qituvchisi uchun quyidagi kompetensiyalar hayotiy zaruriyatga aylandi:

Metodik kompetentlik: O'quv dasturlarini o'quvchilarning individual xususiyatlariga moslab qayta ishlay olish.

Psixologik-pedagogik mahorat: 6–10 yoshli bolalarning fiziologik va ruhiy rivojlanish qonuniyatlarini bilish. Bu davrda bolalarning diqqati tarqoq bo'lishi sababli, o'qituvchidan yuqori darajadagi kreativlik talab etiladi.

Raqamli kompetentlik: Bugungi "Alfa" avlodi texnologiyalar qurshovida o'smoqda. O'qituvchi elektron darsliklar, Smart-doska va ta'limiy platformalar (masalan, Khan Academy, Ziyonet) bilan ishlashni mukammal bilishi shart.

TA'LIM JARAYONIDAGI INNOVATSION METODLAR.

Zamonaviy dars an'anaviy "ma'ruza" formatidan voz kechib, "faol o'rganish" (active learning) tamoyiliga tayanishi kerak. Maqola doirasida eng samarali deb topilgan quyidagi usullarni keltirish mumkin:

Loyiha asosida o'qitish (Project-Based Learning): O'quvchilarga kichik tadqiqot loyihalari berish orqali ularda jamoada ishlash va muammoni hal qilish ko'nikmalari shakllantiriladi.

Gamifikatsiya (O'yinlashtirish): Murakkab mavzularni o'yin elementlari orqali tushuntirish boshlang'ich sinf o'quvchisining darsga bo'lgan motivatsiyasini 2 barobargacha oshiradi.

STEAM yondashuvi: Fanlararo bog'liqlikni ta'minlash. Masalan, matematika darsida tabiatshunoslik elementlarini qo'llash orqali bolaning dunyoqarashi kengaytiriladi.

O'QITUVCHI IMIDJI VA EMOTSIONAL INTELLEKT.

Pedagogik jarayonda o'qituvchining emotsional intellekti (EQ) uning intellektual salohiyatidan (IQ) kam emas. Zamonaviy o'qituvchi:

O'quvchilar bilan empatiya (his-tuyg'ularni tushunish) asosida muloqot qiladi;

Sinfda qo'rquv muhitini emas, balki ishonch va xavfsizlik muhitini yaratadi;

O'zining tashqi ko'rinishi, nutq madaniyati va etikasi bilan o'quvchilarga namuna bo'ladi.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'qituvchining iliq munosabati bolaning fanni o'zlashtirish ko'rsatkichini 30% ga yaxshilashga qodir. O'qituvchi o'zining dars o'tish uslubida "subyekt-subyekt" munosabatiga tayanishi, ya'ni o'quvchini darsning teng huquqli ishtirokchisi deb bilishi lozim.

TAHLIL VA NATIJALAR.

O'zbekistonning qator maktablarida o'tkazilgan kuzatuvlar shuni ko'rsatmoqdaki, zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanadigan va o'quvchilar bilan demokratik muloqotda bo'lgan o'qituvchilarning sinflarida o'zlashtirish darajasi an'anaviy uslubda ishlovchi o'qituvchilarga qaraganda sezilarli darajada yuqori.

Biroq, o'qituvchilar oldida hali ham bir qator muammolar mavjud:

1. Ish hujjatlarining ko'pligi sababli ijodiy izlanishga vaqt yetishmasligi.

2. Texnik vositalardan foydalanishda malaka yetishmovchiligi.

3. Ota-onalar bilan hamkorlik tizimining sustligi.

Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun o'qituvchi muntazam ravishda o'z-o'zini rivojlantirish (self-development) bilan shug'ullanishi, xalqaro tajribalarni (masalan, Finlyandiya yoki Singapur ta'lim tizimi) o'rganishi zarur.

XULOSA VA TAVSIYALAR.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy boshlang'ich sinf o'qituvchisi – bu doimiy harakatdagi shaxs. U faqat o'tmish tajribasiga tayanib qolmasdan, kelajak texnologiyalarini bugungi darsga olib kira olishi kerak.

Asosiy tavsiyalar:

Har bir darsda kamida bitta yangi interfaol metoddan foydalanish.

O'quvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirish uchun "Nima uchun?" va "Qanday qilib?" savollariga ko'proq urg'u berish.

Raqamli platformalardan foydalanish ko'nikmasini doimiy ravishda takomillashtirib borish.

Ota-onalarni ta'lim jarayoniga hamkor sifatida jalb etish.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Mirziyoyev Sh.M. "Yangi O'zbekiston strategiyasi". – Toshkent: "O'zbekiston", 2021.
2. Azizxo'jayeva N.N. "Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat". – Toshkent, 2006.
3. Tolipov O., Usmonboyeva M. "Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari". – Toshkent, 2006.

4. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligining "Boshlang'ich ta'lim" jurnali (2023-2024 yillar sonlari).